

Úvod do managementu veřejné správy

Management veřejné správy – NP203Zk
Blok 1

Témata dnešního bloku

- Oblast I – Prostředí veřejného sektoru
 - V této oblasti se budeme zabývat prostředím, v němž organizační jednotka funguje
 - Základní pojmy
 - Soukromý sektor vs. veřejný sektor
 - Trh vs. veřejný zájem
- Oblast II - Státní hospodářské politiky
 - V této oblasti se zaměříme na vybrané činnosti, kterými stát dosahuje svých cílů
 - Fiskální politika
 - Měnová politika

Ekonomické instituty a právo

- Ekonomické instituty vznikají často v důsledku lidského jednání
- Právo je teprve následně „dohání“ svojí regulací
- Příkladem např. účetnictví a jeho faktický vznik dávno před tím, než začalo být regulováno právními normami
- Regulace jako mantinely pro „živé“ ekonomické vztahy
- Vnímání ekonomické podstaty vztahů nutné pro chápání regulace

Část první – Prostředí veřejného sektoru

- **Statky** – zboží (produkty) a služby
- **Volné zdroje** – zdroje, které jsou využívány bezplatně (většinou ve veřejném vlastnictví, výjimečně v soukromém)
- Pokud jsou „vzácné“ zájemci si navzájem konkurují
- Soukromí vlastníci „vtělí“ vzácnost do ceny
- Pro veřejného vlastníka to může být více problematické (nepřináší-li užívání mimořádné náklady)
 - např. parkování na soukromém pozemku vs. obecním pozemku
- Volnost zdroje obvykle vede k jeho nedostatku
 - parkování na obecním pozemku

Několik pojmů na úvod

- **Volné statky** – statky, za které spotřebitelé „přímo“ neplatí; míra spotřeby není závislá na výši platby
- rozdělování se neřídí zákony nabídky a poptávky
- Počáteční „platba“ je konstantní, nezvyšuje se se spotřebou (utopený náklad)
 - např. zdravotní péče hrazená veřejným zdravotním „pojištěním“
 - voda v bytech bez měřičů spotřeby vody v jednotkách
- Plýtvání, nedostatek, zbytečné náklady poskytovatele takových služeb

Několik pojmů na úvod

- **Veřejné statky** – nejsou přímo zpoplatněny, z podstaty jsou nabízeny bezplatně
 - veřejné osvětlení
 - armáda
- „neplací“ nelze vyloučit ze spotřeby (problém černých pasažérů)
- O množství veřejného statku nerozhodují spotřebitelé přímo projevem svých preferencí (poptávky) na trhu, určuje je obec (stát)
- Výpočet poptávky po veřejných statcích je problematický
- Jsou financovány z veřejných fondů

Poskytování veřejných statků je závislé na rozhodování voličů, politiků, úředníků, apod.

Zdroj: HOLEMAN, R. Ekonomie, 2008

Právo veřejné – právo soukromé

- Dělení typické pro kontinentální systém práva
- Různé teorie dělení
- Zájmová (římské právo); zájem jednotlivce či státu
- Subordinační (19. stol.); vztah mezi subjekty právního vztahu, atd.

- Veřejné právo:
 - Ústavní právo, trestní právo, finanční právo, správní právo ...
- Soukromé právo:
 - Občanské právo, obchodní právo, rodinné právo, pracovní právo ...

Tržní mechanismus I

- Interakce mezi subjekty trhu
- Nabízejí – poptávající
- Usilování o uspokojování potřeb

- Friedman (L.E. Read)
- I, Pencil

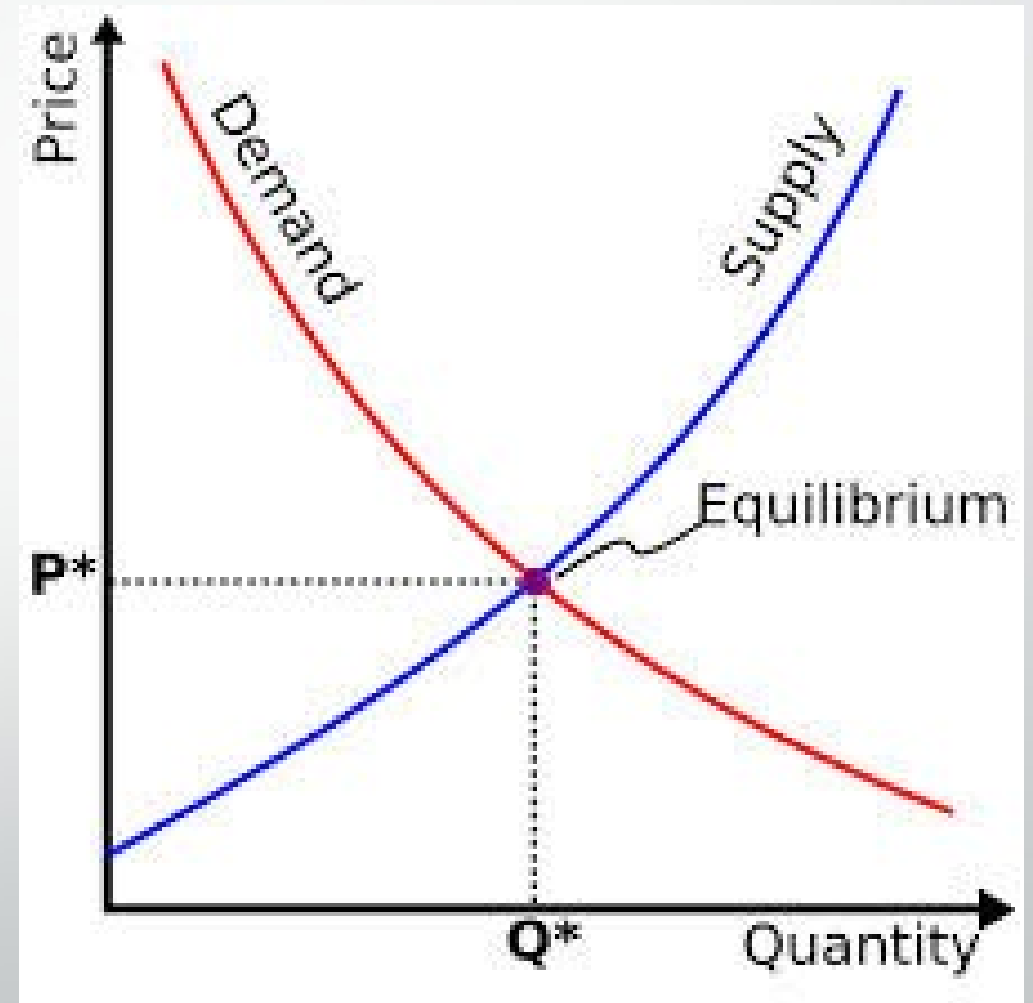

<https://www.youtube.com/watch?v=QJ4ZgiYA2Fo>

13:20 – 16:05

Tržní mechanismus II

- Tržní mechanismus
 - Nabídka
 - Poptávka
 - Cena

Zdroj: Economics Stack Exchange

Soukromý sektor – veřejný sektor

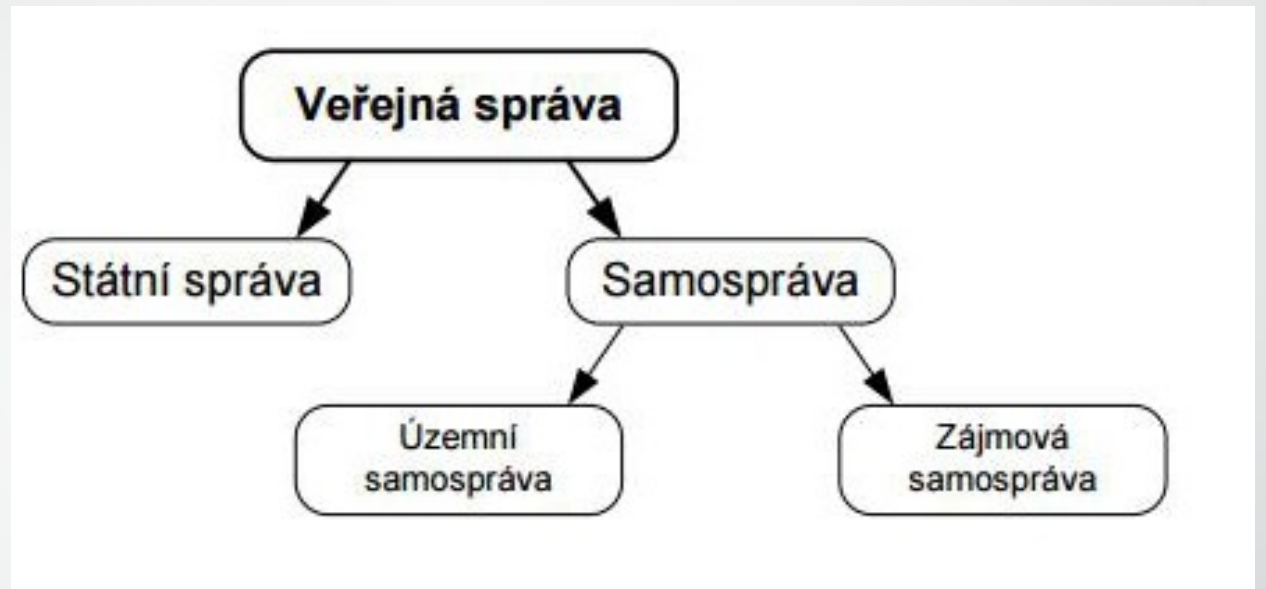
- Soukromý sektor
 - Subjekty, které primárně sledují vlastní ekonomické zájmy
 - Soukromé společnosti, jednotlivci
 - „neviditelná ruka trhu“ – A. Smith
- Veřejný sektor
 - Hlavním kritériem není „zisk“, činnost ve veřejném zájmu
 - Financování z veřejných rozpočtů
 - Řízen a spravován veřejnou správou
 - Větší či menší míra veřejné kontroly

Role státu a veřejné finance

- Různé stupně mezi minimálním státem (stát „noční hlídač“) a sociálním státem (welfare state)
- S rostoucími státními výdaji (přerozdělováním) roste i potřeba státu získávat více peněžních prostředků
- Financování schodkových rozpočtů zejména prostřednictvím emise veřejných dluhopisů

Veřejná správa

- Klíčové znaky:
 - Veřejné služby
 - Veřejné záležitosti
 - Veřejný zájem
- Absence „tržních principů“ v činnosti veřejné správy?

Uspořádání veřejné správy

- Tři základní systémy uspořádání:
- **Anglo-americký systém** – na místní úrovni jen samospráva
- **Francouzský systém** – na místní úrovni odděleně samospráva i místní státní správa
- **Smíšený systém** – na místní úrovni samospráva a státní správa vykonávány společně (samostatná a přenesená působnost) - ČR

Úkol 1

- Vyberte si jakoukoli oblast veřejné správy s níž máte zkušenost ať již jako zaměstnanci veřejné správy či jako příjemci veřejných služeb. Zkuste v několika větách shrnout Vaši zkušenost. Je pozitivní či negativní? Proč?

Úkol 2

- Zauvažujte nad tím, jak dle Vašeho názoru vnímá veřejnou správu veřejnost a proč.

Část druhá – Státní hospodářské politiky

- Hospodářská politika = přístup státu k vlastní ekonomice
- Proklamovaným cílem většinou maximalizace veřejného blahobytu
- Subjekty hospodářské politiky:
 - Zákonodárné orgány, vláda, centrální banka, atd.
- Různé druhy politik:
 - fiskální politika
 - měnová politika
 - další (např. makroobežtnostní politika, důchodová politika, atd.)

Obecně k měnové politice – peníze a měna

- Penězi může být v obecné rovině vše, co je obecně přijímáno, jako prostředek směny (Mishkin, 2004)
- Základní funkce peněz:
 1. Prostředek směny
 2. Účetní jednotka
 3. Uchovatel hodnoty

Peníze a měna

- Měnou „„rozumíme onen druh peněz, který v jednotlivém státě ve smyslu právním za peníze platí““ (Bráf, 1888)
- Měna je „ druh peněz, který je v daném státě každý povinný přijímat jako platidlo, a který je současně i určitým kriteriálním nástrojem kvantifikace všech jevů a procesů probíhajících v národním hospodářství“ (Grůň, 1996)
- Měna jako zákonné platidlo (*legal tender, gesetzliches Zahlungsmittel*)

„Kryptoměny“

- **Nejedná se o měnu - není zákonným platidlem**
- Různé druhy:
- Bez emitenta
- Emitované
 - Emitované soukromou institucí
 - Emitované veřejnou institucí
- Splňují v současné době kryptoměny výše vymezené funkce peněz?
- Jsou spíše penězi nebo „investičními“ (spekulativními) instrumenty?

Cena a hodnota

- Nejsou synonyma
- Cena vzniká na trhu či je uměle dána cenovým předpisem
- *„Zatímco hodnota nemovitosti (či obecně jakéhokoliv ekonomického statku) je podložena dlouhodobými vnitřními fundamenty, cena je vždy průsečíkem poptávky a nabídky v daném konkrétním čase. Může se proto změnit velmi rychle.“*
(Tomšík, 2016)
- Bubliny na trhu
- Loan – to - value

Měnová politika

Cílem v současné době péče o cenovou stabilitu

V ČR provádí ČNB

Měnově politické režimy

1. Cílování měnové zásoby
2. Cílování měnového kurzu
3. Cílování inflace
 - Cílování inflace se objevuje až v době plovoucích kurzů
 - První použití začátek 90. let 20. stol. Nový Zéland

V ČR od roku 1998

Měnová politika

- Cíl: **Cenová stabilita**
- ústava čl. 98 – „*péče o cenovou stabilitu*“
- zák. č. 6/1993 Sb., o ČNB, § 2

„Hlavním cílem České národní banky je péče o cenovou stabilitu. Česká národní banka dále pečuje o finanční stabilitu a o bezpečné fungování finančního systému v České republice. Pokud tím není dotčen její hlavní cíl, Česká národní banka podporuje obecnou hospodářskou politiku vlády vedoucí k udržitelnému hospodářskému růstu a obecné hospodářské politiky v Evropské unii se záměrem přispět k dosažení cílů Evropské unie. Česká národní banka jedná v souladu se zásadou otevřeného tržního hospodářství.“

„ČNB určuje měnovou politiku“

Měnově politický režim – cílování inflace

- ČNB si určila tzv. inflační cíl ve výši 2% (od roku 2010)
- ČNB se snaží nepřímo ovlivnit výši inflace

Jakým způsobem může ČNB ovlivňovat výši inflace?

Klíčové pojmy

- Hotovost
- Bezhotovostní (účetní) depozitní peníze
- Rezervy

- Povinné minimální rezervy
- Mezibankovní trh
- Klíčové sazby

Měnověpolitické nástroje

V moderních ekonomikách zásadně nepřímé nástroje!

Standardní

- Povinné minimální rezervy (ustupují do pozadí)
- Operace na volném trhu
- Automatické nástroje (depozitní a úvěrové facility)

Měnověpolitické nástroje

- Většinou tři klíčové sazby – v různých státech různé názvy
- V ČR:
 1. Repo sazba
 2. Diskontní sazba
 3. Lombardní sazba

Automatické nástroje

- Dodávání likvidity (rezerv)
- ČNB půjčuje nové rezervy, většinou over-night
- Lombardní sazba
- V praxi ČR v současné době spíše výjimečné

Automatické nástroje

- **Dodávání likvidity (rezerv)**
- ČNB půjčuje nové rezervy, většinou over-night
- Lombardní sazba
- V praxi ČR v současné době spíše výjimečné

- **Stahování likvidity (rezerv)**
- ČNB umožňuje bankám „odložit“ přebytečné rezervy, over-night
- Diskontní sazba

Operace na volném trhu

- Dodávání vs. stahování rezervy (likvidity)
- Dodávání – ČNB půjčuje bankovnímu sektoru nové rezervy
- Stahování – ČNB stahuje („půjčuje si od bankovního sektoru“) přebytečné rezervy
- Půjčování či stahování se děje vždy na předem stanovenou dobu (většinou 2 týdny), tj. tzv. **repo tendry**
- Zajištění **kolaterálem** (cenný papír vysoké kvality, zejm. státní dluhopisy)

Aktuální výše sazeb a PMR v ČR (02/2019)

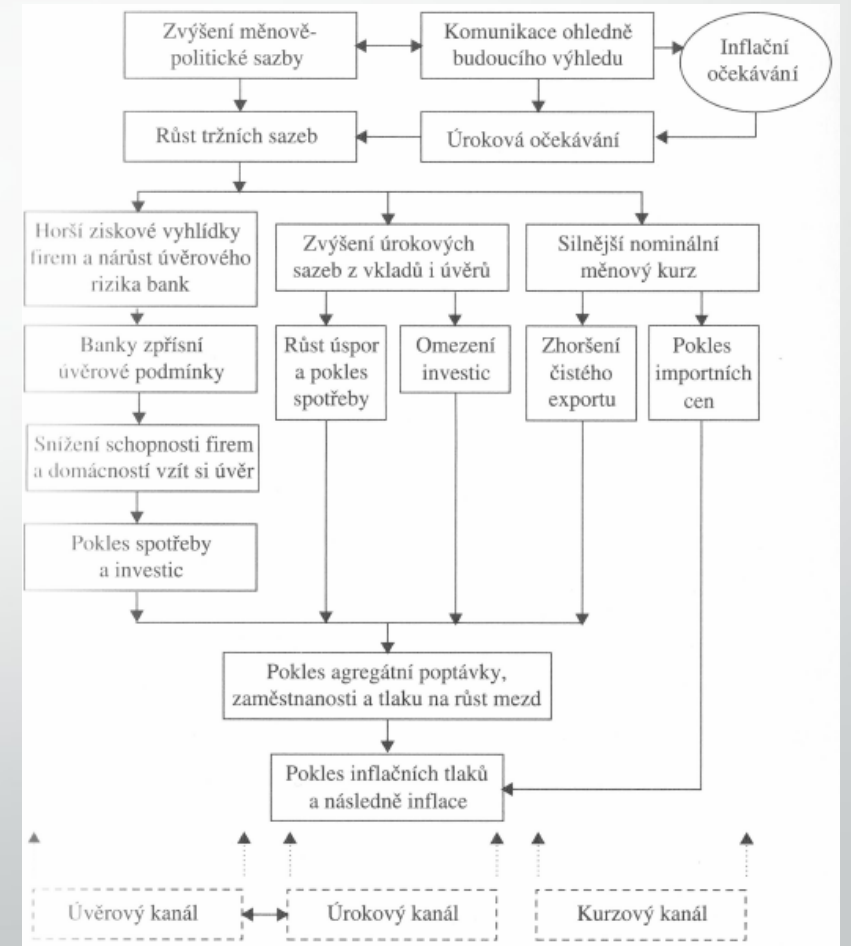
- **Základní sazby ČNB**
 - 2T Repo sazba: 1,75 %
 - Diskontní sazba: 0,75 %
 - Lombardní sazba: 2,750 %
- PMR: 2,00 %

Transmisní mechanismus

- Řetězec ekonomických vazeb

Příklad (úrokový kanál):

1. Zvýšení repo sazby
2. Zvýšení sazeb u komerčních bank
3. Snížení poptávky
4. Pokles růstu cen

Nestandardní měnověpolitické nástroje

- **Devizové intervence**
- V ČR prováděny od 2013 do 2017
- Repo sazba a diskontní sazba na „technické nule“
- Inflace stále příliš nízká
- Snaha o navýšení inflace blíže k inflačnímu cíli
- Přistoupeno k „oslabování“ koruny
- Nákup EUR za CZK

Některé další měnověpolitické nástroje - v ČR nevyužívané

- Kvantitativní uvolňování
- Negativní sazby
- V teoretické rovině uvažováno o:
 - tzv. helicopter drops
 - novém druhu bezhotovostních (účetních) peněz (s úročením stanoveným centrální bankou)

Otázky?

Děkuji za pozornost

JUDr. Johan Schweigl, Ph.D.

Johan.Schweigl@law.muni.cz